

הכנסת השמונה-עשרה

הצעת חוק של חברי הכנסת

דוד רותם
יואל חסון
מירי רגב
אחמד טיבי
דניאל בן-סימון
אברהם מיכאלי
איתן כבל
נסים זאב
דב חנין
מרינה סולודקין
שי חרמש
שלמה מולה
גדעון עזרא
אורית זוארץ
רוברט טיביב
יוליה שמאלוב-ברקוביץ
אנסטסיה מיכאלי

2012/18/פ

הצעת חוק לתיקון פקודת העיתונות (תנאים למתן רישיון – זיקה לישראל), התש"ע-2010

- תיקון סעיף 2 .1. בפקודת העיתונות¹ (להלן – הפקודה), בסעיף 2, אחרי ההגדרה "דיבת הסתה" יבוא:
- "אזרח ישראלי" – כמשמעותו בחוק האזרחות, התשי"ב-1952²;
- "שליטה" – כהגדרתה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968³;
- "תושב" – כהגדרתו בחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965⁴;
- "תושב קבע בישראל" – מי שהוא בעל רישיון לישיבת קבע בישראל לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952⁵;
- "אמצעי שליטה בתאגיד" – כל אחד מאלה:

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

² ס"ח התשי"ב, עמ' 146.

³ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

⁴ ס"ח התשכ"ה, עמ' 207.

⁵ ס"ח התשי"ב עמ' 354.

(1) זכות הצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל לה של תאגיד אחר ;

(2) הזכות למנות דירקטור או מנהל כללי, ובתאגיד שאינו חברה – בעלי תפקידים דומים ;

(3) הזכות להשתתף ברווחי התאגיד ;

(4) הזכות לחלק ביתרת נכסי התאגיד לאחר סילוק חובותיו, בעת פירוקו."

תיקון סעיף 5 .2 בסעיף (1)5 –

(1) בפסקה (א) –

(א) בפריט (X), המילים "(למעט חברה נכרית)" וכן המילים "אם היה המבקש חברה נכרית תימסר ההצהרה ע"י מי שמורשה לשמש כבא כוחה בישראל" – יימחקו.

(ב) אחרי פריט (X) יבוא :

"(XII) שמלוא המימון לפעילות העיתון, במישרין או בעקיפין, יינתן על ידי מי שמתקיימים בו התנאים לקבלת רישיון בהתאם להוראות סעיף 5א ; לעניין זה, יראו מימון שנתן אזרח ישראל ותושב בה שהוא קרוב של אדם שאינו אזרח ותושב כאמור המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בעיתון, וכן מימון שהעניק תאגיד רשום בישראל שבעל השליטה בו הוא קרוב של אדם שאינו אזרח ישראל ותושב בה המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בעיתון או בתאגיד – כמימון שניתן על ידי מי שלא מתקיימים בו התנאים האמורים בסעיף 5א ; בפריט זה –

"מימון" – לרבות מימון בכסף או בשווה כסף, מתן בטוחות, ערבויות או אשראי ;

"קרוב" – כהגדרתו בחוק החברות, התשנ"ט-1999.⁶ ;

(2) בפסקה (ב), במקום פריט (ו) יבוא :

"(ו) הוא אזרח ישראלי ותושב ישראל, ומסר את כתובתו, מקום מגוריו וכתובת הדואר שלו."

הוספת סעיף 5א .3 אחרי סעיף 5 יבוא :

⁶ ס"ח התשנ"ט, עמ' 187.

5א. בלי לגרוע מהוראות סעיף 5, לא יינתן רישיון למתן רישיון לעיתון בשפה העברית, אלא אם כן מבקש הרישיון לעיתון בשפה העברית הוא אחד מאלה:

(1) אזרח ישראלי ותושב ישראל;

(2) תאגיד רשום בישראל, שהיכולת לכוון את פעולתו וכן חמישים ואחד אחוזים לפחות מכלל אמצעי השליטה בו, במישרין או בעקיפין, מוחזקים בידי אזרחי ישראלי ותושבי ישראל, או בידי תאגידים רשומים בישראל שמתקיימים בהם התנאים האמורים בסעיף זה.

4. תיקון סעיף 11 בסעיף 11(4), המילים "למעט חברה נכרית" ו-"ואם היה בעליו של העיתון חברה נכרית תוגש ההודעה או ההצהרה ע"י האדם המורשה לפעול עבור אותה חברה בישראל" – יימחקו.

5. תיקון סעיף 12 בסעיף 12(א), המילים "למעט חברה נכרית" ו-"ואם הוא חברה נכרית – ע"י האדם המורשה לפעול עבור אותה חברה בישראל" – יימחקו.

6. תיקון סעיף 13 בסעיף 13(2), המילים "למעט חברה נכרית" ו-"ואם הייתה החברה חברה נכרית – ייחתם ע"י אדם המורשה לפעול עבור אותה חברה בישראל ובחותם הרשמי של החברה" – יימחקו.

7. תיקון סעיף 22 בסעיף 22(2), המילים "למעט חברה נכרית" ו-"ואם היה חברה נכרית, יאשם האדם המורשה לפעול עבור אותה חברה בישראל" – יימחקו.

8. תיקון התוספת הראשונה לפקודה – בתוספת הראשונה לפקודה –

(1) בטופס ההצהרה שתצורף לבקשת רישיון להוציא לאור עיתון, במקום פרט 4 יבוא:

"4. פרטים המתייחסים למימון ולתושבות והאזרחות הישראלית בהתאם להוראות סעיפים 5(1)א ו-5א לפקודה, לפי העניין.";

(2) בטופס ההצהרה מאת עורך, במקום פרט 3 יבוא:

"3. אזרחותו הישראלית והיותו תושב ישראל."

9. תיקון התוספת הרביעית לפקודה, בפרט (א), המילים "למעט חברה נכרית" – יימחקו.

10. תחילתו של חוק זה 30 ימים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).

הוראת מעבר 11. רישיון שניתן למי שהתקיימו בו התנאים לפי סעיף 5 לפקודה, כנוסחו ערב יום התחילה, ובאותו מועד היה בר-תוקף, ובבעל הרישיון מתקיימים התנאים האמורים בסעיפים 5 ו-5א לפקודה, כנוסחם בסעיפים 2 ו-3 לחוק זה, יעמוד בתוקפו עד לתום שישה חודשים מיום התחילה.

דברי הסבר

העיתונות הכתובה היא אחד מעמודי התווך של קיומה של שיטת ממשל דמוקרטית ובעלת תפקיד מרכזי בה. זאת, הן בשל היותה מקור מידע והן בשל תפקידה בסיוע לציבור לגבש דיעות בהסתמך על דברי פרשנות, דעות וביקורת, הנכתבים בעיתונות.

קיומה של עיתונות חופשית, אחראית ומקצועית הינה בעלת חשיבות עליונה בשמירה על הדמוקרטיה.

בשל כוחה של העיתונות הכתובה, אין חולק כי השליטה במערכת עיתון מהווה מוקד כוח ועלולה לשמש ככלי רב עוצמה והשפעה בידי גורמים שונים, לרבות גורמים עוינים למדינה.

הניסיון מלמד, כי לבעל השליטה בעיתון עשויה להיות השפעה מכרעת על איכותו של העיתון ותכניו, לרבות אפשרות להשפעה משמעותית על מדיניות עריכת העיתון, וזאת בין היתר באמצעות מינוי בעלי תפקידים בכירים בו ומימון פעילות העיתון.

בידיו של בעל שליטה בעיתון ובידי עורך עיתון קיימת היכולת להשפיע בין היתר על סדר היום התקשורתי, המשפיע על סדר היום המדיני, הכלכלי והחברתי במדינה כמו גם על תחומים אחרים הנוגעים לכלל אזרחי ותושבי המדינה.

הוועדה הציבורית לחוקי העיתונות בראשות מר חיים צדוק, שדנה בתחום העיתונות הכתובה בישראל והגישה את מסקנותיה בספטמבר 1997 (להלן – "הוועדה הציבורית"), מצאה שההחלטות לגבי מדיניות עריכה בעיתון מחייבות אחריות רבה, רגישות רבה, בקיאות רבה ומחויבות עמוקה למדינה, לאזרחיה ולתושביה. בהתאם לכך, המליצה הוועדה כי עורך עיתון רב תפוצה לא יהיה אלא תושב קבע בישראל.

הסמכויות הקיימות כיום מכוח פקודת העיתונות ותקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, למניעת הוצאתו לאור של עיתון או למניעת המשך הופעתו על סמך תכנים המופיעים בו זכו לביקורת. זאת, בין היתר, בטענה שאין זה ראוי שהפעלת סמכות שכזו, והענקת שיקול דעת כה רחב, יהיו בידי רשות שלטונית, שמא תעשה הרשות השלטונית שימוש בסמכות זו על מנת למנוע פרסומם של ידיעות שאינן עולות בקנה אחד עם מניעה הפוליטיים.

לפיכך, מוצע לעגן בחקיקה ראשית מגבלות שיחולו על בעל שליטה בעיתון ועל עורך עיתון, וזאת בהתאם להמלצות הוועדה הציבורית, בשינויים המחויבים.

כיום חלות מגבלות דומות, מכוח רציונאליים דומים, על בעלי שליטה באמצעי תקשורת אלקטרוניים שהינם אמצעי תקשורת בעלי מידת השפעה קטנה או זהה לזו של עיתונים ביכולת ההשפעה על דעת קהל הקוראים. מגבלות דומות חלות על בעלי זיכיונות לשידורי רדיו וטלוויזיה הניתנים מכוח הוראות חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן – 1990 וכן על מקבלי רישיונות לשידורי כבלים, שידורי לוויין והפקת חדשות הניתנים מכוח חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב – 1982. לפי הוראות החוקים האמורים, נדרש כי בעל זיכיון ובעל רישיון לפי העניין, לא יהיה אלא אזרח ותושב ישראל או תאגיד

הרשום בישראל שהשליטה בו נתונה בידי אזרח או תושב ישראלי או בידי תאגיד הרשום בישראל. עיקריה של הצעת חוק זו דומים להמלצות דו"ח הוועדה הציבורית, שמונתה לצורך בחינת ההסדרים החוקיים בענייני העיתונות הכתובה בישראל ולצורך המלצה בדבר הסדרים חקיקתיים נדרשים. הוועדה הציבורית המליצה על ביטול דרישת הרישוי של עיתונים כתנאי מוקדם להוצאה לאור של עיתון וכן על ביטול הסמכות לסגור עיתונים לצמיתות באמצעות ביטול הרישיון, בשונה מהאמור בהצעת החוק אך הבחינה בין סוגיית הרישוי לבין סוגיות הכרוכות בתנאי כשירויות נדרשים של עורך העיתון ובעל השליטה בעיתון אליהן מתייחסת הצעת החוק. בנוסף להמלצה לביטול דרישת הרישוי, המליצה הוועדה לקבוע במסגרת החוק תנאי כשירות לעורך עיתון ולבעל שליטה בעיתון הדומים לתנאי הכשירות האמורים בהצעת החוק. מוצע להחיל תנאי כשירויות אלה באמצעות חובת הרישוי החלה מכוח פקודת העיתונות, וזאת עד לחקיקת הסדר מקיף בתחום הסדרת העיתונות. הוועדה הציבורית הכירה בצורך להחיל על בעלי שליטה בעיתונים מגבלות הדומות למגבלות החלות על בעלי שליטה באמצעי תקשורת אלקטרוניים וקבעה, וכי ראוי שהמגבלות יחולו באופן אחיד בכל תחום התקשורת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ג' בשבט התש"ע – 18.1.10